

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 30.4.2007
COM(2007) 195 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Pārskats par vides politiku 2006. gadā

{SEC(2007) 487}

IEVADS

ES ilgtermiņa vides politika 2006. gadā tika konsolidēta, pieņemot pārskatīto Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un REACH regulu. To atbalsta plašas tautas masas — 72 %¹ iedzīvotāju ir labvēlīga attieksme pret vides aizsardzības lēmumu pieņemšanu ES līmenī. Attīstību 2006. gadā lielākoties noteica četras plašas parādības.

- Svārstīgās naftas un gāzes cenas, bažas par piegāžu pārtraukšanu un enerģijas izmantošanas ietekmi uz klimata pārmaiņām lika izskanēt aicinājumiem pēc integrētas ES enerģētikas politikas izveides un vairoja interesi par energoefektivitāti un atjaunojamiem enerģijas avotiem. Sterna pārskats par klimata pārmaiņām apliecināja, ka bezdarbība mums izmaksās daudz dārgāk nekā savlaicīgi īstenoti pasākumi.
- Lai paātrinātu bioloģiskās daudzveidības pasākumu īstenošanu, tika sagatavots Paziņojums par bioloģisko daudzveidību un ES Rīcības plāns līdz 2010. gadam un pēc tam.
- Tika pieņemtas pēdējās trīs tematiskās stratēģijas (no septiņām) — Pilsētvides tematiskās stratēģija, Tematiskā stratēģija augsnes aizsardzībai un Tematiskā stratēģija par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu —, kas ļaus optimizēt un vienkāršot pamatnostādnes darbībai nākotnē.
- Jaunais pārskatu cikls par Lisabonas stratēģijas īstenošanu liecina, ka dalībvalstis aizvien vairāk apzinās, ka resursu efektīva izmantošana, klimata pārmaiņas un bioloģiskās daudzveidības izzušana ir cieši saistīta ar izaugsmi un darbavietu radīšanu.

Šajā pārskatā raksturota ES vides politika 2006. gadā. Pirmkārt, tajā īsi izklāstītas galvenās politiskās izmaiņas katrā no četrām prioritārajām jomām, kas noteiktas Sestajā Vides rīcības programmā. Otrkārt, tajā aplūkotas labāka regulējuma iniciatīvas, lai uzņēmumiem būtu vienkāršāk izpildīt prasības, bet dalībvalstīm — tās īstenot, tajā pašā laikā uzlabojot vides standartus.

Līdztekus raksturotajām politikas nostādnēm aktīva darbība norisa starptautiskā mērogā, tostarp tika gūtas ievērojamas sekmes, sagatavojot Bulgāriju un Rumāniju dalībai ES un integrējot vides jautājumus EK ārpolitikā. Komisija iesniedza priekšlikumu par ilgtermiņa vides stratēģiju², lai, efektīvāk sadarbojoties, risinātu problēmas, kas saistītas ar Vidusjūras vides nemitīgo degradāciju. Tā arī iesniedza priekšlikumu par Tematisko programmu vides aizsardzībai un dabas resursu, tostarp enerģijas, ilgtspējīgai apsaimniekošanai³.

¹ 2006 Eurobarometer

² COM (2006) 475.

³ COM (2006) 20.

SASNIEGUMI, TENDENCES UN PERSPEKTĪVAS PRIORITĀRAJĀS JOMĀS, KAS NOTEIKTAS SESTAJĀ VIDES RĪCĪBAS PROGRAMMĀ

Klimata pārmaiņas

Būtiskākie elementi

2006. gads iezīmējās ar karstām diskusijām par augošo ES atkarību no ievestās naftas un gāzes, par enerģijas cenu pieaugumu un par instrumentiem cīņā ar klimata pārmaiņām. Ciešāk sasaistīta klimata politika un enerģētikas politika, un tika noslēgtas daudzsoļošas vienošanās ar nozīmīgākajām valstīm ar strauji augošu ekonomiku.

Īstenojot **ES Klimata pārmaiņu programmas** otro posmu, Komisija pieņēma vairākus priekšlikumus, piemēram, par gaisa pārvadājumu iekļaušanu ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmā; sekmīgi tika pārskatīta pieeja CO₂ emisiju samazināšanai no automašīnām; tika pieņemts paziņojums par iespējamu likumdošanas priekšlikumu par oglekļa piesaisti un uzglabāšanu un apstiprināti politikas varianti attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņu sekām.

Transporta baltās grāmatas vidusposma pārskats⁴ apliecināja, ka vides aizsardzība ir viens no transporta politikas galvenajiem mērķiem.

2006. gadā beidzās **ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas** pirmais īstenošanas cikls. Vairāk nekā 10 000 energoietilpīgām ražotnēm (kas rada gandrīz pusi no Eiropas CO₂ emisijām) bija jāiesniedz ziņojums par emisijām 2005. gadā. Aprīlī kvotas cena samazinājās, jo dati liecināja par zemākām emisijām nekā gaidīts un radās kvotu pārpalikums. Jūnijā dalībvalstīm bija jāiesniedz savs Valsts kvotu piešķiršanas plāns 2008.–2012. gadam jeb otrajam tirdzniecības periodam, izskaidrojot, kā tās sadalīs emisiju kvotas rūpniecībā. Novembrī Komisija pieņēma lēmumus par 10 Valsts kvotu piešķiršanas plāniem, dalībvalstu priekšlikumos paredzēto emisiju vidējo apjomu samazinot par gandrīz 7 %.

Starptautiskā mērogā ES uzņēmās vadošo lomu; ANO Vispārējai konvencija par klimata pārmaiņām un **Kioto protokolam** veltītajās sanāksmēs sekmīgs bija darbs pie 5 gadu darba programmas saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņām, Pasaules energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas fonda (*GEEREF*) popularizēšanas un pielāgošanās fonda pārvaldības principu izstrādes. ES noslēdza **divpusējus nolīgumus** klimata pārmaiņu jomā ar nozīmīgākajām trešām valstīm, piemēram, Ķīnu, un iesaistījās divpusējā dialogā ar citiem svarīgiem partneriem. Dalībvalstis veic lielus ieguldījumus emisiju samazināšanas projektos jaunattīstības valstīs.

Energoefektivitāte un atjaunojamā enerģija lielā mērā var palīdzēt sasniegt **Eiropas enerģijas stratēģijas** mērķus⁵ — ilgtspējīgu attīstību, energoapgādes drošību un konkurētspēju. Oktobrī Komisija ierosināja **rīcības plānu**⁶, lai līdz 2020. gadam enerģijas izmantošanu samazinātu par 20 %, salīdzinājumā ar situāciju bez izmaiņām. 2007. gada sākumā Komisija iesniedza priekšlikumu par **integrētu enerģētikas un klimata pārmaiņu dokumentu paketi**⁷ saistībā ar jauno **Eiropas enerģētikas politiku**. Dalībvalstis tiek aicinātas atbalstīt mērķi līdz

⁴ COM(2006) 314.

⁵ COM(2006) 105.

⁶ COM(2006) 545.

⁷ COM(2007) 1, COM(2007) 2

2020. gadam siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināt par 30 % (salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni), ja citas rūpnieciski attīstītās valstis nosprauž līdzīgus vērienīgus mērķus. Līdzīgas pūles jāvelta visām attīstītajām valstīm, lai globālā sasilšana nepārsniegtu 2° pēc Celsija. Kamēr šāda vienošanās nav panākta, Komisija ir ierosinājusi, ka ES vienpusēji jāapņemas samazināt emisijas par 20 %. Paketē iekļautas arī idejas, kā stiprināt sadarbību starp ES un jaunattīstības valstīm, jo īpaši pielāgošanās jomā, izveidojot „Pasaules klimata politikas aliansi”⁸.

Jaunie atzinumi

- Jaunākie dati par ES-15 valstu emisijām liecina, ka kopš 1990. gada tās samazinājušās tikai par 0,9 %, savukārt ES-10 valstu emisijas vēl aizvien ir par 31,9 % zemākas nekā bāzes gada līmenis. Tiek prognozēts, ka ES-10 valstu emisijas palielināsies, tomēr 2010. gadā tās vēl aizvien būs par 12 % zemākas nekā 1990. gada līmenis⁹. Lai gan, turpinot aizsāktos pasākumus, izmantojot Kioto mehānismus un oglekli absorbējošās ekosistēmas, ES-15 valstīm izdosies sasniegt Kioto mērķus līdz 2010. gadam, būs vajadzīgi papildu pūliņi pēc Kioto protokola darbības laika beigām. Mums jāvienojas par jauniem un vērienīgiem ilgtermiņa mērķiem¹⁰.
- Aizvien biežākie mežu ugunsgrēki Ziemeļaustrumeiropā, iespējams, ir galvenais cēlonis oglekļa daļiņu piesārņojumam Arktikā, kas paātrina ledāju un jūras ledus kušanu¹¹.
- Pēdējo 30 gadu laikā ievērojami pieaugusi sausuma negatīvā ietekme visā ES. Laika posmā no 1976. līdz 1990. gadam un no 1991. līdz 2006. gadam vidējās izmaksas gadā divkāršājušās, un laika no 2001. līdz 2006. gadā sasnies 5,3 miljardus euro¹².
- Tiek prognozēts, ka jūras līmeņa paaugstināšanās ES radīs ievērojamo fizisko ietekmi un izmaksas. Pielāgošanās tam, ka paaugstinās jūras līmenis, varētu samazināt kopējās izmaksas vidējā termiņā par 7 %–50 %, bet ilgtermiņā par vairāk nekā 70%¹³.

Perspektīvas 2007. gadam

Komisija

- iesniegs priekšlikumu par to, kā uzlabot **Emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas direktīvas** funkcionēšanu trešajā saistību periodā, kas sāksies 2013. gadā;
- iesniegs priekšlikumu par tiesisko regulējumu **oglekļa piesaistīšanas un ģeoloģiskās uzglabāšanas** tehnoloģiju veicināšanai;
- aizsāks plašas diskusijas, pieņemot Zaļo grāmatu par **Pielāgošanos klimata pārmaiņām**;
- iesniegs lēmumu par **Pasaules energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas fondu**, kura mērķauditorija ir pārejas un jaunattīstības valstis un teritorijas;

⁸ Padomes dokuments 15164/04, balstoties uz COM(2003) 85

⁹ EVA Tehniskais ziņojums. 6/2006.

¹⁰ COM(2006)658.

¹¹ *Journal of Geophysical Research*, Nr. 1.111, 2006.

¹² Vides ĢD (2006), Ūdens trūkums un sausums, 1. starpziņojums.

¹³ <http://peseta.jrc.es>

- sagatavos Paziņojumu par **ūdens trūkumu un sausumu**, lai izvērtētu, vai vajadzīga rīcība ES mērogā.

Daba un bioloģiskā daudzveidība

Būtiskākie elementi

ES bioloģiskās daudzveidības pamatpolitika kopumā jau darbojas. Tomēr bioloģiskā daudzveidība aizvien samazinās līdz šim nepiedzīvotā ātrumā. Rezultātā aptuveni divas trešdaļas pasaules ekosistēmu pakalpojumu degradējas — un šie pakalpojumi ir izšķiroši, lai nodrošinātu pārticību un labklājību. Ir vajadzīgi ievērojami pūliņi, lai sasniegtu mērķi — līdz 2010. gadam apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos ES un būtiski samazināt bioloģiskās daudzveidības samazināšanās tempu visā pasaulē.

Paziņojumā par bioloģisko daudzveidību¹⁴ izklāstīts, kā sasniegt šos mērķus un sekmēt bioloģiskās daudzveidības atjaunošanos ilgtermiņā. Tajā izklāstīti prioritārie mērķi, uzdevumi un galvenie atbalsta pasākumi ES rīcības plānā un pausts aicinājums bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu pakalpojumus labāk integrēt nozaru un horizontālajā politikā. Bioloģiskā daudzveidība bija galvenais temats 2006. gada „Zaļajā nedēļā”.

Natura 2000 pašlaik aptver gandrīz 17 % ES-25 sauszemes teritorijas un 140 000 km² jūras teritorijas. Ievērojamas sekmes gūtas, īstenojot ES dabas aizsardzības tiesību aktus jaunajās dalībvalstīs, tomēr darāmā vēl aizvien ir daudz. Komisija ir pieņēmusi **ES Mežu rīcības plānu¹⁵**, kura mērķis ir atbalstīt un veicināt mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un mežu daudzfunkcionālo nozīmi, tostarp īstenojot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumus un izveidojot Eiropas Mežu monitoringa sistēmu.

Padomē tika panākta politiska vienošanās par gaidāmo **Jūras vides stratēģijas direktīvu**, kas ļaus ES veikt tās okeānu un jūru ekoloģisko sanācību.

Komisija pieņēma **Tematisko stratēģiju par augsnes aizsardzību**, tostarp priekšlikumu pamatdirektīvai¹⁶, ar ko izveido kopīgu ES regulējumu, lai saglabātu, aizsargātu un atjaunotu augsnes, kas strauji degradējas. Pamatdirektīvas īstenošana ir dalībvalstu ziņā, un tās var izvēlēties risinājums, kas vislabāk piemēroti vietējiem apstākļiem.

Otrais pārskats par bioloģisko daudzveidību pasaulē, kas pirmais visaptverošais novērtējums, liecina, ka saskaņā ar tendencēm gandrīz visās jomās, kurās eksistē **Konvencijas par bioloģisko daudzveidību** rādītāji, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās vēl aizvien ir ļoti strauja. Pārskatā secināts, ka mērķis līdz 2010. gadam pasaulē ievērojami samazināt bioloģiskās daudzveidības samazināšanās tempu nav viegls uzdevums un tā paveikšanai vajadzīgi lielāki pūliņi, lai gan lēmumi, kas martā pieņemti Līgumslēdzēju pušu 8. konferencē, iezīmē noteiktus virzienus.

Parīzes konferencē par to, kā „integrēt bioloģisko daudzveidību Eiropas Savienības attīstības sadarbībā”, uzsvērts, ka ekosistēmu pakalpojumi ir izšķirošs faktors, lai nodrošinātu cilvēku, īpaši nabadzīgo ļaužu, labklājību, un secināts, ka bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, tās resursu ilgtspējīga izmantošana un vienlīdzīga sadalīšana ir ļoti būtiski attīstības jautājumi.

Kartahenas Protokola par bioloģisko drošību līgumslēdzēju pušu trešajā sanāksmē tika panākta vienošanās par dokumentāciju GMO identifikācijai lauksaimniecības preču starptautiskos sūtījumos. Līdz ar šo lēmumu protokols sāks darboties pilnā mērā.

¹⁴ COM(2006) 216.

¹⁵ COM(2006) 302.

¹⁶ COM(2006) 231.

Lai apkarotu nelegālu mežu izciršanu un ar to saistīto tirdzniecību, ES ir uzsākusi sarunas ar Malaiziju, Indonēziju un Ganu par divpusēju brīvprātīgu nolīgumu noslēgšanu **Meža likumdošanas aktu īstenošanas, pārvaldības un tirdzniecības (Forest Law Enforcement, Governance and Trade — FLEGT)** jomā.

Jaunie atzinumi

- Kaitējumi ekosistēmām ES rada smagus zaudējumus, piemēram, mežu ugunsgrēki Portugālē ik gadus rada primārās ražošanas zaudējumus aptuveni 300 miljonu euro apmērā.¹⁷
- Literatūrā vairākkārt uzsvērts, ka bioloģisko daudzveidību aizvien vairāk apdraud klimata pārmaiņas, piemēram, masveidā izzūd Eiropas augu sugas¹⁸, un pausts brīdinājums, ka evolūcija to nespēs novērst¹⁹.
- Vēl joprojām pasliktinās daudzu Eiropas ekosistēmu un sugu stāvoklis, tomēr dažas sugas, uz kurām attiecināti aizsardzības pasākumi, atjaunojas²⁰. Mākslīgo virsmu platības palielināšanās Eiropas piekrastēs kaitē piekrastes ekosistēmām²¹.
- Cilvēka pārņemtajās jūras ekosistēmās aizvien straujāk izzūd populācijas un sugas, un sekas pagaidām vēl nav izpētītas²². Vairāku dziļjūras zivju sugu krājumi dažu pēdējo desmitgažu laikā ir ievērojami samazinājušies nozvejas dēļ²³.

Perspektīvas 2007. gadam

- Komisija pabeigs sagatavot **Pamatnostādnes par jūras vidi**, lai *Natura 2000* varētu īstenot jūras vidē.
- Saistībā ar **Konvenciju par bioloģisko daudzveidību** turpināsies sarunas par starptautiskiem noteikumiem, ko piemēro piekļuvei ģenētiskajiem resursiem un to izmantošanas rezultātā gūto labumu sadalei.
- **Konvencijas par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām sugām** Līgumslēdzēju pušu 14. konferencē tirdzniecības kontroles pasākumi tiks attiecināti uz jaunām sugām.
- Komisija darīs zināmus papildus rīcības iespējas saskaņā ar **FLEGT**, lai apkarotu nelikumīgu mežu izciršanu un novērstu nelikumīgi iegūtas koksnes iekļūšanu ES tirgū, un uzsāks sarunas par divpusējiem **brīvprātīgiem partnerības nolīgumiem** ar vēl vairākām valstīm.
- Komisija iesniegs priekšlikumu **kopīgai nostājai par vaļu medībām komerciāliem nolūkiem**, un strādās pie tā, lai izpētītu, cik lietderīgi būtu pieņemt papildu tiesību aktus saistībā ar no roņveidīgajiem iegūtu izstrādājumu tirdzniecību.

¹⁷ IEEP (2006) Value of biodiversity.

¹⁸ Thuiller, W. et al. (2005) Climate change threats to plant diversity in Europe

¹⁹ Parmesan, C. (2006) Ecological and evolutionary responses to recent climate change

²⁰ EVA ziņojums Nr. 5/2006.

²¹ EVA ziņojums Nr. 6/2006.

²² *Science* (2006) 314, 787-790

²³ ANO (2006) The Impacts of Fishing on Vulnerable Marine Ecosystems

Vide un veselība

Būtiskākie elementi

Lai īstenotu kvalitatīvu veselības aizsardzības politiku, ir vajadzīgi kvalitatīvi dati. Saskaņā ar **Vides un veselības rīcības plānu 2004.–2010. gadam** Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm ir sagatavojusi ES izmēģinājuma projektu par cilvēka biomonitoringu. Komisija ir pārskatījusi esošās informācijas un monitoringa sistēmas un iesniegusi **Vides un veselības informācijas pārskatīšanas un īstenošanas plānu**²⁴. Lai gan metodes vides ietekmes izvērtēšanai attiecībā uz cilvēku veselībai vēl jāpilnveido, var secināt, ka *zināmā* mērā vides ietekme uz veselību ir ierobežota, raugoties uz Eiropas sabiedrības veselību kopumā.

Ik gadus Eiropā 370 000 cilvēku mirst priekšlaikus no slimībām, kas saistītas ar gaisa piesārņojumu. Tāpēc Komisija gatavojas pārskatīt **Valstīm noteikto maksimāli pieļaujamo emisiju direktīvu**, nosakot pēc 2020. gada piemērojamās maksimāli pieļaujamās emisiju vērtības četrām jau reglamentētām vielām un, iespējams, arī PM_{2,5} (smalko daļiņu) primārajām emisijām. 2006. gadā turpinājās sarunas ar Padomi un Parlamentu par ierosināto **Gaisa kvalitātes pamatdirektīvu**.

Pieņemot **jaunās Peldūdeņu un Gruntsūdeņu direktīvas**, tika sekmīgi turpināts darbs pie ūdens apsaimniekošanas tiesību aktu pārstrukturēšanas.

Komisija pieņēma **Tematisko stratēģiju par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu**²⁵, kurā galvenā uzmanība pievērsta augu aizsardzības līdzekļiem, tomēr tās darbības jomu var attiecināt arī uz biocīdiem. Paredzētie pasākumi ietver valsts rīcības plānus, apmācību un pesticīdu lietošanas aizliegumus vai ierobežojumus konkrētās teritorijās.

Saskaņā ar **Dzīvsudraba stratēģiju** Komisija ir pieņēmusi priekšlikumu direktīvai²⁶, ar ko ierobežo dzīvsudraba lietošanu dažās ierīcēs, un regulai²⁷ par dzīvsudraba eksporta aizliegumu ES un drošu glabāšanu.

Jaunie atzinumi

- Aptuvenas aplēses liecina, ka Nīderlandē 2–5 % no visām saslimšanām varētu būt izraisījis gaisa piesārņojums, troksnis, radons, kopējais dabiskais UV starojums un mitrums mājokļos. Šis procentuālais īpatsvars būtu vēl lielāks, ja aplēsē tiktu iekļauta arī daļiņu iedarbība, par ko mazāk skaidrības²⁸.
- Gaidāms, ka inovācijas un konkurētspēju stiprinās nanotehnoloģijas, kas var sniegt novatoriskus risinājumus vides problēmām; tomēr svarīgi ir izprast, izvērtēt un pārvaldīt nanomateriālu izmantošanas potenciālo ietekmi uz vidi un veselību.

²⁴ SEC(2006) 1461.

²⁵ COM(2006) 372.

²⁶ COM(2006) 69.

²⁷ COM(2006) 636.

²⁸ RIVM (2005)

Perspektīvas 2007. gadam

- Spēkā stāsies **REACH**, un Komisija sniegs atbalstu tās īstenošanā, kā arī palīdzēs ES Ķīmikāliju aģentūrai sagatavoties darba uzsākšanai.
- Komisija iesniegs **Vides un veselības rīcības plāna termiņa vidusposma novērtējumu**.
- Komisija iesniegs jaunu priekšlikumu par **Valstīm noteikto maksimāli pieļaujamo emisiju direktīvas** pārskatīšanu un pārskatīs spēkā esošos tiesību aktus par rūpnieciskajām emisijām. Tiks iesniegts arī **Kopienas īstenošanas plāns noturīgo organisko piesārņotāju jomā**.
- Komisija iesniegs priekšlikumu par **Laboratorijas dzīvnieku aizsardzības direktīvas** pārskatīšanu, lai atjauninātu dzīvnieku aizsardzības nostādnes un izveidotu vienlīdzīgus spēles noteikumus nozares dalībniekiem un pētniekiem.
- ES centīsies panākt starptautiski saistoša nolīguma noslēgšanu par turpmāku starptautisko rīcību saistībā ar **dzīvsudrabu** ANO Vides programmas ietvaros.

Resursu izmantojums

Būtiskākie elementi

Resursi ir tautsaimniecības pamatu pamats, tomēr augošais globālais pieprasījums vidi pakļauj aizvien lielākai spriedzei. Uzlabot resursu izmantošanas efektivitāti, padarīt ražošanas un patēriņa modeļus ilgtspējīgākus — tas viss uzlabos vidi un vienlaikus paaugstinās ekonomiskos rezultātus un konkurētspēju.

Komisija ir guvusi sekmes, īstenojot **Tematisko stratēģiju par dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu** — aizsākts veidot Eiropas Vides datu centru dabas resursu jomā, starptautisku ekspertu grupu, kas sniegtu zinātniskas konsultācijas, un Augsta līmeņa forumu, kas sniegtu ieteikumus valstu pasākumu izstrādē.

Jūnijā Vides padome atbalstīja **Tematiskās stratēģijas par atkritumu novēršanu un otrreizēju pārstrādi** ilglaicīgo redzējumu, ka Eiropai jākļūst par pārstrādājošu sabiedrību. Stratēģijas galvenie elementi iekļauti Komisijas priekšlikumā Atkritumu direktīvai, sevišķi dzīves cikla pieeja un priekšlikumi reāli īstenot atkritumu novēršanas pasākumus un strādāt pie kopēju pārstrādāšanas standartu izveides. Priekšlikums pašlaik tiek apspriests Padomē un Parlamentā. Citi stratēģijas īstenošanas pasākumi ir Paziņojums par rūpnieciskajiem blakusproduktiem un atkritumiem, kritēriju izstrāde, lai noteiktu, kad konkrētas atkritumu plūsmas ir pārstrādātas un vairs nav uzskatāmas par atkritumiem, un zināšanu bāzes pilnveidošana.

RoHS (Direktīva par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās) un **WEEE** (Direktīva par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem) **direktīvu** mērķis ir cīnīties ar strauji augošo elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu daudzumu. WEEE vērsta uz atkritumu apsaimniekošanu un nosaka mērķus attiecībā uz dalītu vākšanu, reģenerāciju un pārstrādi. RoHS paredz, ka jaunajās iekārtās, kas laistas tirgū pēc 2006. gada 1. jūlija, dažu bīstamu vielu vietā izmantojami citi materiāli. **Direktīva par nolietotiem transportlīdzekļiem un Iepakojuma direktīva** paredz līdzīgu smago metālu aizliegumu. Ir pieņemta jauna **Direktīva par baterijām**, ar ko aizliedz visās baterijās izmantot dzīvsudrabu, bet pārnēsājamās baterijās — kadmiju.

Drošības prasībām neatbilstoša kuģu demontāža visā pasaulē kļūst par nopietnu vides, ekonomisku un sociālu problēmu. Bieži vien kuģi tiek demontēti Āzijas pludmalēs sliktos apstākļos, un strādnieki iet bojā vai gūst savainojumus negadījumos, vai tiek pakļauti toksisku vielu iedarbībai. Ūdens un augsnes piesārņojums šajās piekrastes zonās apdraud dabiskās dzīvotnes un zvejas vietas. Komisija sākusī izstrādāt **ES Stratēģiju kuģu demontāžas jomā**, kur uzmanības centrā ir drošība un rūpes par vidi.

Jaunie atzinumi

- Bīstamo atkritumu nelikumīgā izgāšana Kotdivuārā 2006. gadā liecināja, ka vairākas ES dalībvalstis pienācīgi nepiemēro ES atkritumu pārvaldāšanas noteikumus, īpaši jūras ostās. Pārbaudes 2005. gadā liecināja, ka nelikumīga atkritumu pārvaldāšana ir ļoti izplatīta un reizēm sasniedz pat 48 %.

- Pārtika un dzērieni, personiskais transports, mājokļi — šīs nozares kopumā veido 70 – 80 % no ietekmes uz vidi, ko rada patēriņš „no šūpuļa līdz kapam”²⁹.

Perspektīvas 2007. gadam

Komisija

- izstrādās **Zaļo grāmatu par rīcības plānu ilgtspējīgas ražošanas un patēriņa jomā**, un balstoties uz tādiem instrumentiem kā integrētā produktu politika, ekomarķējums, vides vadības shēmas, resursu un atkritumu politikas nostādnes un inovācijas;
- izstrādās pasākumus **vides nekaitīguma aspektu integrēšanai rūpniecības politikā**, paredzot rīcību iekšējā tirgus, enerģiju patērējošo ražojumu direktīvas, vadošo tirgu jomā un ietverot cita veida atbalstu ekoinovācijām un starptautiskajai sadarbībai;
- ierosinās brīvprātīgus ES mēroga mērķus **zaļajam publiskajam iepirkumam** un sniegs norādes dalībvalstīm par to valsts rīcības plāniem;
- iesniegs ziņojumu par **Vides tehnoloģiju rīcības plāna** (VTRP) īstenošanu, kurā aplūkos pirmos rezultātus, kas gūti, sadarbojoties ar dalībvalstīm;
- atbalstīs vides tehnoloģiju un ekoinovāciju ieviešanu, īstenojot **ES Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammu** un **Septīto pamatprogrammu pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem**;
- uzsāks iniciatīvas, lai stiprinātu **Atkritumu pārvaldāšanas** regulas un **Ostas iekārtu direktīvas** īstenošanu, tostarp vajadzības gadījumā sagatavos likumdošanas priekšlikumus;
- iesniegs Zaļo grāmatu par **kuģu demontāžu**.

²⁹

IPTS (2006) Environmental Impact of Products

VIDES POLITIKA UN LABĀKS TIESISKAIS REGULĒJUMS

Būtiskākie elementi

Labāks regulējums nozīmē labākas sekmes īstenošanā un vides jomā

Vides politika jau ļāvusi sasniegt labus rezultātus no vides viedokļa, taču efektīvāka un vienkāršāka tās īstenošana ļautu sasniegt vēl vairāk. Svarīgs labāka regulējuma aspekts ir nodrošināt, ka tiesību aktos paredzētās administratīvās prasības par informācijas sniegšanu ir samērā ar reālajām vajadzībām atbilstīgas izpildes nodrošināšanai.

Lai gan vides tiesību aktu īstenošanas administratīvās izmaksas ir niecīgas, salīdzinot ar ieguvumiem, nevajadzīgas izmaksas ir jāsamazina, jo tās kavē pienācīgu tiesību aktu īstenošanu.

Tāpēc Komisija, veidojot ES vides politiku, arī turpmāk piemēros labāka regulējuma principus, lai uzlabotu gan spēkā esošos, gan turpmāk sagatavotos tiesību aktus.

Vienkāršošana

Komisija 2006. gadā, īstenojot **pastāvīgo vienkāršošanas programmu**³⁰, turpināja pārskatīt tiesību aktus, piemēram, **RoHS**, **WEEE** un **IPPC** (Direktīva par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli) **direktīvas**. Jaunajā programmā³¹ ietverts arī priekšlikums par **Atkritumu pamatdirektīvas** pārskatīšanu³². Tādējādi tiktu apvienotas trīs pašlaik spēkā esošas direktīvas un precizēti daži būtiski, tomēr nepietiekami īstenoti tiesību aktu aspekti.

Komisija ir ierosinājusi **Direktīvu par virszemes ūdeņu aizsardzību**³³ pret piesārņojumu (nosakot ierobežojumus 41 bīstamai vielai), ar ko tiek atceltas piecas direktīvas un prasības par ziņošanu. Vienkāršošanas un pilnveidošanas nolūkā Komisija uzsākusi pārskatīt ES **Vides vadības un audita (EMAS)** un (ražojumu) **ekomarkējuma** sistēmas, meklējot sakarības ar citiem tiesību aktiem un padarot šīs sistēmas pievilcīgākas mazākiem uzņēmumiem.

2006. gada decembrī tika pieņemti **REACH tiesību akti** (ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana un apstiprināšana). Ar to aizstās 40 spēkā esošus tiesību aktus, radīs vienotu sistēmu visām ķīmiskajām vielām un izveidos jaunu Ķīmikāliju aģentūru.

Jaunu politikas nostādņu izstrāde

Vides politika daudzējādā ziņā rādījusi priekšzīmi, kā izstrādāt lietderīgas un rentablas jaunas politikas nostādnes, kas tagad jau kļuvusi par standarta praksi. Viens piemērs ir ietekmes novērtējums; Komisijai jāizvērtē visu nozīmīgāko politikas priekšlikumu ekonomiskā un sociālā ietekme, kā arī ietekme uz vidi. Izstrādājot vides politiku, sagatavoti vairāk nekā 20 ietekmes novērtējumi, kas ir aptuveni astotā daļa no visiem Komisijas sagatavotajiem novērtējumiem.

³⁰ COM(2005)535.

³¹ COM(2006)690.

³² COM(2005)667.

³³ COM(2006)397.

Ietekmes novērtēšanas process ļauj sekmīgāk izvēlēties politikas instrumentus. Piemēram, **Direktīvā**, ar ko nosaka telpiskās informācijas infrastruktūru Kopienā (**INSPIRE**), par kuru politiska vienošanās tika panākta 2006. gadā, izvēlēts tāds risinājums, kas salīdzinājumā ar sākotnēji apsvērto variantu sniedz visumā tādus pašus ieguvumus, bet izmaksā par 25 % lētāk. Eiropas Komisijas izveidotā jaunā **Ietekmes novērtēšanas komisija** pārbauga ietekmes novērtējumu projektu kvalitāti.

Tiesību aktu piemērošana

Sekmīga vides aizsardzība iespējama tikai tad, ja dalībvalstis pareizi īsteno tiesību aktus. 2006. gada beigās bija konstatēti 420 vides jomas tiesību aktu **pārkāpumi**. Komisija turpina uzlabot šo pārkāpumu izskatīšanu. Komisija arī cieši sadarbojas ar ieinteresētajām aprindām, lai apzinātu iespējamās grūtības, piemēram, tās, kas 2006. gadā radās saistībā ar **REACH regulu**. Līdzīgi pūliņi veltīti saistībā ar **Direktīvu par atbildību vides jomā** un **Ūdens pamatdirektīvu**, tāpēc ka šajā jomā kopēja pieeja ir sevišķi svarīga, jo jārisina pārrobežu jautājumi. Tāpat tika izveidots neformāls dabas aizsardzības un mežsaimniecības jomā strādājošo kontaktu tīkls „**GreenEnforce**”, lai stiprinātu dialogu par tiesību aktu īstenošanu.

Jaunie atzinumi

- Daži pētījumi liecina, ka analizētajos gadījumos izmaksas, ko rada ES vides tiesību aktu ievērošana, bieži vien tiek pārvērtētas salīdzinājumā ar faktiskajām izmaksām, lielākoties tāpēc, ka tiek nepietiekami novērtēts politikas ieviesto inovāciju un citu faktoru devums.³⁴
- Izmaksas, kas rodas, uzņēmumiem izpildot tiesību aktus vides jomā, ir tikai 4 % no visām izmaksām, kas rodas, ievērojot visus vietējos, valsts un starptautiskos tiesību aktus³⁵.
- ES emisiju standarti kļūst par globāliem standartiem; piemēram, vairāk nekā 3 miljardi cilvēku Āzijā gūst labumu no transportlīdzekļiem, kas atbilst ES standartiem par transportlīdzekļu emisijām³⁶.
- Eiropas automobiļu parka degvielas patēriņš ir 2–3 reizes ekonomiskāks nekā ASV, daļēji tāpēc, ka degvielas nodokļi ir augstāki un tādējādi veicina nozīmīgus tehnoloģijas uzlabojumus³⁷.

Perspektīvas 2007. gadam

Komisija

- iesniegs Paziņojumu par **Kopīgi izmantojamu vides informācijas sistēmu**, kas sasaistīta ar INSPIRE. Šī sistēma nodrošinās informācijas pieejamību, vienlaikus mazinot nevajadzīgas prasības par ziņošanu un uzraudzību;
- sagatavos **Zaļo grāmatu par tirgus instrumentu izmantošanu** vides un enerģētikas politikā. Šajā dokumentā tiks aplūkoti Enerģētikas nodokļu direktīvas plānotās

³⁴ IVM (2006), DEFRA (2006)

³⁵ Aplēse balstīta uz datiem par DK, NL un UK; sk. arī COM(2006)691.

³⁶ Starptautiskā Tīra transporta padome

³⁷ EVA ziņojums Nr. 1/2006.

pārskatīšanas iespējamie elementi un risinājumu varianti turpmākai ekonomisko instrumentu izmantošanai dažādās vides politikas jomās³⁸;

- pārskatīs **Kopienas pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai**, lai noteikumus pielāgotu vides politikas uzdevumiem. Lai vienkāršotu izvērtēšanu, dažus konkurenci mazāk kropļojošus valsts atbalsta pasākumus vides jomā varētu iekļaut pārskatītajā Grupālā atbrīvojuma regulā;
- sagatavos **atbilstības nodrošināšanas atbalsta programmu**, lai palīdzētu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ievērot vides prasības;
- iesniegs Paziņojumu par **Ūdens pamatdirektīvas īstenošanu**;
- kopā ar Eiropas Vides aģentūru izveidos **Eiropas informācijas sistēmu par ūdens resursu stāvokli**, lai uzlabotu ūdens datu pieejamību un kvalitāti.

³⁸ COM(2007) 140, galīgā redakcija.

SECINĀJUMI

Komisija pastāvīgi cenšas uzlabot vides politikas veidošanas un īstenošanas metodes. Tagad lielākā daļa politikas pasākumu ir ieviesta, un ir pienācis laiks optimizēt regulatīvo pieeju, tajā pašā laikā nodrošinot augstu aizsardzības līmeni.

Klimata pārmaiņas ir viens no svarīgākajiem jautājumiem politiskajā dienaskārtībā. Komisija turpinās izstrādāt priekšlikumus, lai pārveidotu ES par tautsaimniecību, kas rada zemas oglekļa emisijas, un sasniegtu CO₂ emisiju samazināšanas mērķus ilgtermiņā gan ES, gan visā pasaulē. Tomēr pat tad, ja emisijas izdosies samazināt, ir jāgatavojas klimata pārmaiņu iespējamai ietekmei un jāveic pasākumi kaitējuma mazināšanai. Tāpēc Komisija uzsāks diskusijas par ES pielāgošanās politiku.

Vēl viena svarīga prioritāte ir apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Ir iesniegti priekšlikumi par svarīgiem pasākumiem, tagad jāķeras pie to īstenošanas. Starptautiskā mērogā sevišķa uzmanība tiks pievērsta ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai un cīņai ar nelikumīgu mežu izciršanu un ar to saistīto tirdzniecību.

Patēriņa un ražošanas modeļiem jāklūst ilgtspējīgākiem. Komisija iesniegs priekšlikumus par to, kā veicināt energoefektivitāti, ekodizainu, ekoinovācijas un tīrās tehnoloģijas. Lielāki pūliņi tiks veltīti tam, lai uzlabotu vides tiesību aktu īstenošanu.

Pašlaik vides problēmas integrētas visās politikas jomās. Uzmanība pastāvīgi būtu jāpievērš tam, kā nozaru politika mijiedarbojas ar vidi un ietekmē to. Nodrošināt atvērtu un globālu tirgu vides tehnoloģijām, investīcijām un zināšanām — tas ir tikai viens veids, kā politikas pasākumi citās jomās var sekmēt vides politikas īstenošanu. Divpusēja un daudzpusēja sadarbība ar mūsu starptautiskajiem partneriem ir sevišķi svarīga, lai saglabātu mūsu kopīgos resursus un dzīvības uzturēšanas sistēmas. Videi vajadzīgi mūsu visu pūliņi.